

Sygn. akt

POSTANOWIENIE

Dnia 12 listopada 2009 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: del. SSR Weronika Klawonn

po rozpoznaniu w dniu 12 listopada 2009 roku w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa: **J**   **K**

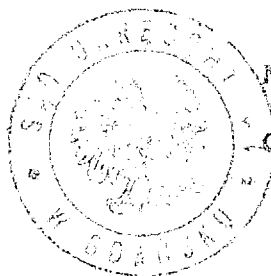
przeciwko: **Skarbowi Państwa Wojewodzie P**

o zapłatę

postanawia:

przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne następującej treści:

Czy art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. z dnia 9 maja 2007 Nr 80 poz. 538) jest zgodny z art. 2, art. 77, art. 30 w zw. z art. 38, a także art. 64 ust. 2. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?

Na oryginale właściwy podpis
Za zgodność z oryginałem
Gdańsk, dnia 10.12.2009
Sekretarz Sądu
H. Fabian

Uzasadnienie

I. Żądanie pozwu

Powódka J K (ur. r.) pozwem skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa Wojewodzie P domaga się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego kwoty zł. tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku z obrażeniami, jakich doznała na skutek zarażenia wirusowym zapaleniem wątroby typu podczas pobytu w szpitalu w W. Ponadto powódka żąda zapłaty kwoty zł. miesięcznie tytułem renty począwszy od maja 1990 r.

II. Podstawa faktyczna i prawna powództwa

Powódka jako kilkumiesięczne niemowlę w okresie od kwietnia 1990 r. do maja 1990 r. przebywała na Oddziale Dziecięcym Szpitala w W. Wówczas doszło do zarażenia jej wirusowym zapaleniem wątroby typu. O tym, że jest nosicielką WZW powódka i jej rodzice dowiedzieli się w 1996 r. Tryb życia powódki od tej pory musiał ulec radykalnej zmianie. Obowiązywała ja specjalna dieta. Podlegała regularnym uciążliwym badaniom. Jako nosiciela zakaźnej choroby była alienowana przez rówieśników. W trzeciej klasie gimnazjum musiała zrezygnować z uprawiania sportu, z którym wiązała swoją przyszłość. Obecnie obawia się założenia rodziny, przewidując możliwość zarażenia wirusem męża oraz dzieci.

Swoje roszczenie powódka wywodzi z treści art. 445 § 1 kc w zw. z art. 444 § 1 kc.

III. Stanowisko pozwanego

Pozwany Skarb Państwa Wojewoda P w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa.

Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powódki. W ocenie pozwanego wprowadzony ustawą z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny art. 442 [1] kc nie może znaleźć zastosowania przy rozpoznaniu niniejszej sprawy. W myśl bowiem art. 2 ustawy zmieniającej przepis art. 442 [1] kc stosuje się wprawdzie do roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy, lecz do tej daty według przepisów dotychczasowych nie przedawnionych. Roszczenie powódki uległo zatem przedawnieniu zgodnie z art. 442 § 1 kc jeszcze przed dniem wejścia w życie art. 442 [1] kc tj. przed 10 sierpnia 2007 r.

Z ostrożności procesowej pozwany podniósł jeszcze inne zarzuty przeciwko żądaniu pozwu, kwestionując między innymi fakt zarażenia się powódki wirusem WZW w szpitalu ZOZ w W

IV. Uzasadnienie wątpliwości co do zgodności art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 o zmianie ustawy Kodeks cywilny (DZ.U 2007 r., Nr 80, poz. 538)¹ z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej

Rozstrzygając o zasadności podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia Sąd powziął wątpliwości co do zgodności art. 2 ustawy zmieniającej z art. 2, art. 77, art. 30 w zw. z art. 38, a także art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

1. Niezgodność art. 2 ustawy zmieniającej z art. 2 Konstytucji.

Wyrokiem z dnia 1 września 2006 r. w sprawie SK 14/05 (OTK- A 2006/8/97) Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności art. 442 § 1 zdanie drugie Kodeksu cywilnego z art. 2 i art. 77 Konstytucji. Przedmiotem analizy Trybunału Konstytucyjnego stał się także przygotowany przez Komisję Kodyfikacyjną projekt noweli art.442 kc. Zwrócono uwagę na to, że instytucja przedawnienia powinna oczywiście równoważyć sprzeczne zazwyczaj interesy uczestników obrotu cywilno-prawnego. Podkreślono jednak, że w odniesieniu do roszczeń dotyczących odszkodowania za szkody na osobie istotne jest właściwe ukształtowanie mechanizmu obliczania biegu przedawnienia. W szczególności należy uwzględnić fakt, że szkoda na osobie (a tym samym roszczenie o jej naprawienie) może pojawić się (powstać) po upływie długiego czasu od wystąpienia zdarzenia ją wywołującego.

Wprowadzony z dniem 10 sierpnia 2007 r. ustawą nowelizującą art. 442[1] § 3 kc, zgodnie z którym w razie wyrządzenia szkody na osobie, przedawnienie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, spełnia w ocenie Sądu zawarte w powołanym orzeczeniu postulaty Trybunału Konstytucyjnego. Również pozytywnie w tym kontekście należy ocenić art. 442[1] § 4 kc, w myśl którego przedawnienie roszczeń osoby małoletniej o naprawienie szkody na osobie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat dwóch od uzyskania przez nią pełnoletności.

Znaczące ograniczenie podmiotowe skorzystania z dobrodziejstwa nowelizacji wprowadza jednak kwestionowany art. 2 ustawy zmieniającej, wprowadzający regułę intertemporalną, zgodnie z którą art. 442[1] kc znajdzie zastosowanie jedynie do roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej (tj. przed 10 sierpnia 2007), ale nie przedawnionych w tym dniu według przepisów dotychczasowych. Owe „przepisy dotychczasowe” to przede wszystkim uchylony wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 września 2006 r. (SK 14/05) art.442 § 1 zd.2. kc. **Oznacza to, że pomimo uchylenia niekonstytucyjnego przepisu art. 442 § 1 zd. drugie Kc i wprowadzenia nowego przepisu regulującego kwestie przedawnienia roszczeń za szkody na osobie, przepis niekonstytucyjny nie wyjdzie z obiegu prawnego, ponieważ został wykorzystany w regule intertemporalnej dla stosowania nowego przepisu.** Sąd stosując prawo dla roszczeń odszkodowawczych za szkody na osobie wynikające ze zdarzeń, które miały miejsce przed 10 sierpnia 1997 r. będzie musiał zastosować przepis niezgodny z Konstytucją i to nawet

---

¹ dalej: *ustawa zmieniająca*

wówczas, gdy szkoda powstała (a wraz z nią roszczenie odszkodowawcze) po wejściu w życie ustawy nowelizującej, czy też po wejściu w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 września 2006 w sprawie SK 14/05 tj. po 31 grudnia 2007 r. Niezgodny z Konstytucją przepis art. 442 § 1 zd. drugie Sąd jest zobligowany zastosować również w sytuacji, gdy roszczenia dochodzi osoba, która uzyskała pełną zdolność do czynności prawnych po upływie 10 lat od wystąpienia zdarzenia wywołującego szkodę, jeżeli to zdarzenie miało miejsce przez 10 sierpnia 1997 r.

W ocenie Sądu taka redakcja przepisu zawierającego regułę intertemporalną sprzeciwia się zasadzie poprawnej legislacji stanowiącej emanację zasady demokratycznego państwa prawnego, wynikającej z proponowanego jako wzorzec kontroli art. 2 Konstytucji.

Zasady poprawnej legislacji wymagają, aby przepis spełniał trzy założenia:

- jednoznaczności – umożliwiającej dokładne wyznaczenie zakresu podmiotowego i przedmiotowego regulacji,
- precyzyjności – zapewniającej jednolitą wykładnię i stosowanie
- racjonalności – gwarantującej objęcie zakresem stosowania przepisu tych sytuacji, które racjonalnie działający ustawodawca zamierzał uregulować.

Zdaniem Sądu kwestionowany przepis art. 2 ustawy zmieniającej nie spełnia ostatniego z przedstawionych założeń. Celem nowelizacji było wprowadzenie rozwiązań zastępujących uznane za niezgodne z Konstytucją uregulowania w zakresie przedawnienia roszczeń odszkodowawczych za szkody na osobie. Warto przy tym podkreślić, że ustawa zmieniająca została uchwalona 16 lutego 2007 r., a więc niespełna pół roku po wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie Sk 14/05. Jej wejście w życie miało nastąpić przed wynikającym z wyroku Trybunału terminem utraty mocy przez art. 442 § 1 zd. 2 kc. Nowelizacja miała zatem dostosować regulacje do postulatów wynikających z powołanego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Ich celem było zapewnienie realnej ochrony osobom pokrzywdzonym w sytuacjach, gdy szkoda na osobie ujawniła się po długim czasie od zdarzenia wywołującego szkodę, czy też osób małoletnich, które wcześniej nie mogły samodzielnie dochodzić roszczeń odszkodowawczych. Tymczasem wprowadzenie reguły intertemporalnej odwołującej się do uchylonych orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego przepisów Kodeksu cywilnego wyklucza ochronę tych osób, które zostały pokrzywdzone zdarzeniami powstałymi przed dniem 10 sierpnia 1997 r., a także tych, które w pewnym okresie z uwagi na brak pełnej zdolności do czynności prawnych nie mogły samodzielnie występować przed sądem.

Wprowadzenie regulacji art. 442[1] § 2 kc miało służyć innowacyjnemu i sprawiedliwemu rozstrzygnięciu spraw małoletnich. Jednakże wobec przyjętej reguły intertemporalnej przez wiele lat przepis ów nie znajdzie zastosowania. Odnosić się bowiem może w pełni (chroniąc całe życie poszkodowanych) do osób urodzonych po 10 sierpnia 1997 r. Jedynie w tych wypadkach bez względu na wczesność powstania szkody termin

przedawnienia jeszcze nie nastąpił. Dzieci starsze niejednokrotnie zostaną wyłączone spod dobrodziejstwa nowych regulacji.

Poza tym, jak już wskazano, obecna redakcja przepisu art. 2 ustawy zmieniającej nakazuje sądowi dla oceny dopuszczalności stosowania obecnie obowiązujących przepisów, weryfikować stan faktyczny pod kątem przepisów nie tylko uchylonych (co w świetle zasad techniki prawodawczej odnoszących się do przepisów przejściowych byłoby dopuszczalne), ale także do przepisów, które uznane zostały za niekonstytucyjne.

W ocenie Sądu taki kwestionowany zapis pozostaje sprzeczny z celami regulacji i jako taki narusza zasady poprawnej legislacji, wynikającej z kolei z zasady demokratycznego państwa prawnego określonej w art. 2 Konstytucji.

2. Niezgodność art. 2 ustawy zmieniającej z art. 77 Konstytucji.

W niniejszej sprawie przedmiotem sporu są roszczenia kierowane przeciwko Skarbowi Państwa jako odpowiedzialnemu za wadliwe działanie pracowników szpitala, stanowiącego w dacie nastąpienia zdarzenia wywołującego szkodę jednostkę organizacyjną Skarbu Państwa.

Zgodnie z art. 77 każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie władzy publicznej. Ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw.

Jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 1 września 2006 r. w sprawie Sk 14/05 gwarancyjny charakter odpowiedzialności władzy publicznej wymaga takiego ukształtowania na poziomie regulacji ustawowych przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, które zapewni możliwość realnego uzyskania odszkodowania w sytuacji, w której nastąpienie szkody pozostaje w związku z czynem niedozwolonym organów władzy publicznej. Istnienie normy konstytucyjnej zakłada, że ma być to odpowiedzialność realna. Wyklucza to zatem akceptowanie takich regulacji, które zakładają pozór prawa dla poszkodowanego w sytuacji, gdy odpowiedzialnym pozostaje Skarb Państwa. Z taką właśnie sytuacją mamy do czynienia w odniesieniu do kwestionowanego przepisu art. 2 ustawy zmieniającej. Odwołując się do przepisów uchylonych i po części uznanych za niekonstytucyjne, powoduje możliwość skutecznego podniesienia przez pozwanego Skarbu Państwa zarzutu przedawnienia roszczenia odszkodowawczego z tytułu czynu niedozwolonego. Gwarantowane powołanym art. 77 Konstytucji prawo obywatela do odszkodowania za niezgodne z prawem działanie władzy publicznej jest tym samym wbrew dyspozycji art. 77 ust. 2 Konstytucji skutecznie wyłączone.

3. Niezgodność art. 2 ustawy zmieniającej z art. 30 w zw. z art. 38 Konstytucji.

Wyrażona w art. 30 Konstytucji zasada ochrony godności każdej osoby zajmuje centralne i fundamentalne znaczenie w całym systemie aksjologii konstytucyjnej. Tak więc art. 30 konstytucji powinien stać się wzorcem kontroli szczególnie wówczas, gdy

kwestionowana regulacja dotyczy sfery poszanowania interesów osoby ludzkiej odnoszących się do jej życia, zdrowia, czy integralności cielesnej. Z przepisem art. 30 Konstytucji pozostaje w ścisłym związku art. 38 Konstytucji, zgodnie z którym Rzeczpospolita Polska zapewnia każdemu człowiekowi prawną ochronę życia.

Zasada ochrony godności osoby ludzkiej i jej życia jako dyrektywa konstytucyjna okazuje się decydująca przy ocenie dopuszczalności zróżnicowania poziomu (czy nawet gwarancji) ochrony poszczególnych podmiotów, którym jest ona przyznawana – w sytuacji gdy, dotyczy ona sfery życia lub zdrowia jednostki. Szkada na osobie ma charakter szczególny. Nie dotyczy określonych dóbr majątkowych, lecz samej osoby ludzkiej. Uszczerbek ów wielokrotnie wywiera wpływ na całe dalsze życie jednostki w wielu sferach: uczuciowej, emocjonalnej, społecznej rodzinnej, czy zawodowej.

W świetle zasady określonej w art. 30 i 38 Konstytucji nie jest więc dopuszczalne zróżnicowanie realnej możliwości kompensacji szkody na osobie w zależności od tego, kiedy nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Tak niestety dzieje się za sprawą kwestionowanej reguły intertemporalnej. Osoby małoletnie, poszkodowane zdarzeniem, które nastąpiło przed 1997 r. zostają praktycznie pozbawione możliwości realizacji roszczeń z tytułu szkody na osobie. Takie ukształtowanie systemu ochrony prawnej przed skutkami naruszenia ciała, czy wołania rozstroju zdrowia pozostaje sprzeczne z konstytucyjną zasadą ochrony godności osoby ludzkiej.

Warto przy tym podkreślić, że pojawiające się w doktrynie i orzecznictwie koncepcje powództwa o ustalenie odpowiedzialności na przyszłość, czy też uznanie podniesienia zarzutu przedawnienia za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, nie dają dostatecznej gwarancji uzyskania przez poszkodowanego odpowiedniej rekompensaty.

4. Niezgodność art. 2 ustawy zmieniającej z art. 64 ust. 2 Konstytucji.

Zgodnie z art. 64 ust. 2 Konstytucji własność, inne prawa majątkowe oraz prawo do dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej.

Przepis ten jest wyrazem konstytucyjnej zasady równości. Zawiera ona nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych) charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną) powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących jak i faworyzujących. Ustawodawca więc powinien tworzyć prawo nie różnicując sytuacji prawnej podmiotów pozostających w takiej samej sytuacji faktycznej. Równość wobec prawa oznacza też zasadność wyboru przez ustawodawcę takiego, a nie innego kryterium zróżnicowania.²

W ocenie Sądu przyjęte przez ustawodawcę w art. 2 ustawy zmieniającej kryterium różnicowania zakresu ochrony podmiotów z tytułu szkód na osobie nie daje się pogodzić z

---

² Por. Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego za rok. 2007. (<http://www.trybunal.gov.pl/Orzecznictwo/Informacje/2007/Informacja2007.pdf>)

powołaną zasadą równości wobec prawa. Odnosi się ono bowiem do okoliczności, na którą poszkodowany nie miał jakiegokolwiek wpływu, a mianowicie momentu wystąpienia zdarzenia wywołującego szkodę oraz ewentualnie okresu, jaki upłynął pomiędzy zdarzeniem a szkodą, a także w odniesieniu do osób małoletnich pozyskania pełnej zdolności do czynności prawnych.

Zdaniem Sądu zastosowanie owych kryteriów różnicowania sytuacji prawnej osób, które doznały szkody w sferze ich zdrowia nie da się uzasadnić potrzebą zapewnienia pewności prawnej podmiotom odpowiedzialnym za szkodę. W odniesieniu do zdarzeń które nastąpiły w ciągu dziesięciu lat przed wejściem w życie nowelizacji ich odpowiedzialność może praktycznie pozostawać nieograniczona w czasie i trwać tak długo, jak długo mogą pojawić się ujemne skutki określonych zdarzeń. Tak więc w pewnym sensie ich sytuacja i tak jest już objęta retroakcją. Brak zatem z tego punktu widzenia przeszkód, aby dobrodziejstwem nowych regulacji objąć osoby (w tym szczególności małoletnie), które zostały pokrzywdzone zdarzeniami sprzed 1997 r.

W wyniku przyjętej w art. 2 ustawy zmieniającej reguły intertemporalnej sytuacja prawna podmiotów znajdujących się takich samych stanach faktycznych staje się zróżnicowana wedle sprzecznego z regulacjami konstytucyjnymi kryterium.

V. Wpływ odpowiedzi na pytanie prawne na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie

Udzielenie przez Trybunał Konstytucyjny odpowiedzi na pytanie prawne zawarte w sentencji postanowienia pozwoli Sądowi na rozstrzygnięcie o zasadności podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia.

W świetle uzasadnienia podstawy faktycznej powództwa zdarzenie wywołujące szkodę nastąpiło najpóźniej w dniu   maja 1990 r. W myśl art. 442 § 1 kc (w pierwotnym brzmieniu) znajdującego swe zastosowanie z mocy reguły intertemporalnej zawartej w kwestionowanym przepisie art. 2 ustawy zmieniającej, roszczenie powódki przedawniło się z dniem   maja 2000 r. Tak więc do ochrony jej roszczeń nie znajdzie zastosowania przepis art. 442[1] § 4 kc, zgodnie z którym przedawnienie roszczeń osoby małoletniej o naprawienie szkody na osobie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat dwóch od uzyskania przez nią pełnoletności.

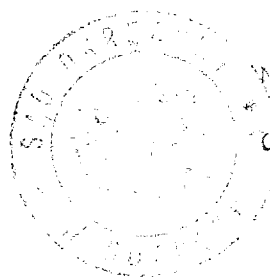
Powódka uzyskała pełnoletność w dniu   października 2007 r. Pozew w niniejszej sprawie złożyła dniu   marca 2009 r., a więc przed upływem terminu określonego w art. 442[1] § 4 kc.

W sytuacji negatywnej odpowiedzi na pytanie Sądu konieczne stanie się uwzględnienie zarzutu przedawnienia i oddalenie powództwa. Brak bowiem szczególnych okoliczności dla uznania go za nadużycie prawa w świetle art. 5 kc.

W razie uznania przez Trybunał Konstytucyjny, że przepis art. 2 ustawy zmieniającej jest niezgodny z którymkolwiek z przepisów Konstytucji wskazanych w sentencji postanowienia, podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia okaże się

bezpodstawny. Sąd wówczas będzie mógł zweryfikować merytoryczne przesłanki odpowiedzialności pozwanego za szkodę na osobie.

Warto przy tym podkreślić, że zasady ekonomiki procesowej nakazują w pierwszej kolejności weryfikację zgłoszonego zarzutu przedawnienia. Analiza przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej wymaga bowiem żmudnego i kosztownego (połączonego z koniecznością z korzystania z opinii biegłych) postępowania dowodowego. Dlatego też Sąd podjął decyzję o przedstawieniu pytania prawnego już na obecnym etapie postępowania.

Na oryginale widnieć podpis
* Za zgodność z oryginałem
Gdańsk, dnia 10.12.2008
Sekretarz Sądu
K.F. Bubaw